युद्ध पिरामिड एकाङ्कीको कृतिपरक अध्ययन

त्रिभुवन विश्व विद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत

स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्ष दसौं पत्र (५१०-१) को

प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

नरहरि अधिकारी

नेपाली विभाग

पृथ्वी नारायण क्याम्पस

पोखरा

२०७३

शोध निर्देशकको सिफारिस

युद्ध पिरामिड एकाङ्कीको कृतिपरक अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र रो.नं. ३५/०६५ का स्नातकोत्तर तह, नेपाली विषयका छात्र श्री नरहरि अधिकारीले मेरा निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । त्रि.वि.ले तोकेको समय सीमा, शोधार्थीको चाहना र आवश्यकतालाई समेत ख्याल गरी यसको अन्तिम मूल्याङ्कनका लागि सम्बन्धित निकायमा शोध निर्देशकका तर्फबाट सिफारिस गरेको छु ।

____

[गीर बहादुर खड्का]

शोध निर्देशक

शिक्षण सहायक

पृथ्वी नारायण क्याम्पस

नेपाली विभाग

वि.सं.: २०७३/११/१५

ई.सं.: २६/२/२०१७

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले आरदणीय गुरू शिक्षण सहायक गीर बहादुर खड्काको कुशल निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । आफ्नो कार्यव्यस्तताका बाबजुद पनि अमूल्य समय निकालेर प्रस्तुत शोधपत्रलाई यो रूप प्रदान गर्नका लागि अनवरत रूपमा आवश्यक सल्लाह, सामग्री सङ्कलन र सुझाउ दिई मार्ग निर्देशन गर्नुहुने श्रद्धेय गुरूप्रति सर्वप्रथम म हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

यस शोधपत्रको तयारीका क्रममा सामग्री सङ्कलन तथा आवश्यक पर्दा मौखिक तथा लिखित जानकारी दिई सहयोग पुऱ्याउनु हुने यस सर्जक कृष्ण उदासीप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा सुझाव र सल्लाह दिई मलाई सहयोग गर्नुहुने गुरू विभागीय प्रमुख कृष्ण प्रसाद पौडेल यसै गरी शोधपत्र तयारीका क्रममा आफ्नो अमूल्य समय निकालेर लेखन कार्यमा आवश्यक सल्लाह र सहयोग पुऱ्याउनु हुने मेरा मित्र असफल गौतमप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । साथै मलाई आजको अवस्थासम्म ल्याउन हर समय मार्ग निर्देशन गर्ने मेरी आमा जानुका अधिकारी तथा बुबा खिमलाल अधिकारीलाई यो सन्दर्भमा नमन गर्न चाहन्छु । यस्तै लेखन अवधिभर समय तथा सामग्री जुटाई सहयोग गरिदिनुहुने श्रीमती मिरा बराल अधिकारी धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ । शोध तयार गर्ने क्रममा सामग्री उपलब्ध गराई सहयोग गर्ने पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय पुस्तकालय तथा त्यहाँ कार्यरत कर्मचारीलाई पनि धन्यवाद नदिई रहन सक्दिन । यस शोधपत्र टाइपिङ र साजसज्जा गरिदिने गण्डकी हाई-टेक प्रा.लि. बगरका अनु बरालप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा प्रस्तुत शोधपत्रको मूल्याङकनका लागि त्रिभुवन विश्व विद्यालय पृथ्वी नारायण क्याम्पस, नेपाली विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

वि.सं.: २०७३/११/१५

ई.सं.: २६/२/२०१७

....

नरहरि अधिकारी

त्रि.वि. रजिष्ट्रेसन नं. ६-१-४८-२१०७-९९

क्रमाङ्क : ३५।०६५

परीक्षा रोल नं. : ४८०११९

नेपाली विभाग

पृथ्वी नारायण क्याम्पस, पोखरा

सङ्केत तथा चिह्न सूची

सङ्केत	अर्थ
( )	स्पष्ट पारिएको अंश
...	क्रमशः केही बाँकी छोडिएको
सङ्क्षिप्त रूप	**पूर्ण रूप**
आई.ए.	इन्टर अफ आर्टस्
इ.पू.	इसापूर्व
एम.ए.	मास्टर अफ आर्टस्
एस.एल.सी.	स्कुल लिभिङ सर्टिफिकेट
क्र.सं.	क्रम सङ्ख्या
गा.वि.स.	गाउँ विकास समिति
त्रि.वि.	त्रिभुवन विश्व विद्यालय
नं.	नम्बर
ने.वि.सं.	नेपाल विद्यार्थी सङ्घ
ने.रा.प्र.प्र	नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
पृ.	पृष्ठ
बी.ए.	ब्याचलर अफ आर्टस्
मा.वि	माध्यमिक विद्यालय
वि.सं.	विक्रम संवत्
सम्पा.	सम्पादक
सा.प्र.	साझा प्रकाशन
प.सं.	पहिलो संस्करण
दो.सं.	दोस्रो संस्करण
ते.सं.	तेस्रो संस्करण
छै.सं.	छैटौं संस्करण

विषय सूची

स्वीकृति पत्र

सिफारिस पत्र

कृतज्ञता ज्ञापन

सङ्क्षिप्त रूप तथा चिह्न सूची

परिच्छेद : एक

शोध परिचय

१. विषय परिचय १

२. शोध शीर्षक १

३. शोध प्रयोजन १

४. समस्या कथन १

५. उद्देश्य २

६. पूर्वकार्यको विवरण २

७. शोध कार्यको औचित्य ३

८. प्राक्कल्पना ४

९. शोधकार्यको सीमाङ्कन ४

१०. सामग्री सङ्कलन विधि तथा सैद्धान्तिक ढाँचा ४

११. शोधको रूपरेखा ४

परिच्छेद : दुई

एकाङ्की सिद्धान्त र नेपाली एकाङ्कीको विकासक्रम

२.१ एकाङ्कीको सैद्धान्तिक परिचय ५

२.१.१ सिडनी बक्सका अनुसार ६

२.१.२ नेपाली शब्दकोषका अनुसार ७

२.२ नेपाली एकाङ्कीको सङ्क्षिप्त इतिहास ७

२.३ नेपाली एकाङ्कीको विकासक्रम ८

२.३.१ पहिलो चरण वि.सं. १९९०-२००७ सम्म ८

२.३.२ दोस्रो चरण वि.सं.२००८-२०१७ सम्म ९
२.३.३ तेस्रो चरण वि.सं. १०१८-२०४६ सम्म ९
२.३.४ चौथो चरण वि.सं. २०४७-२०६५ सम्म १०

परिच्छेद : तीन

कृष्ण उदासीको जीवनी र एकाङ्कीकारिता

३.१ कृष्ण उदासीको जन्म र बाल्यकाल ११
३.२ शिक्षादिक्षा र साहित्यिक यात्रा ११
३.३ साहित्यिक सङ्लग्नता १२
३.४ कृष्ण उदासीको एकाङ्कीकारिता १३
३.५ निष्कर्ष १५

परिच्छेद : चार

युद्ध पिरामिड एकाङ्कीको अध्ययन

४ युद्ध पिरामिड एकाङ्की सङ्ग्रहको अध्ययन १६
४.१ कृति परिचय १६
४.२ युद्ध पिरामिड एकाङ्की सङ्ग्रह भित्रका एकाङ्कीको अध्ययन १६
४.३ निष्कर्ष २१

परिच्छेद : पाँच

युद्ध पिरामिड एकाङ्की सङ्ग्रहको विश्लेषण

५.१ युद्धपिरामिड एकाङ्कीको विश्लेषण २३
५.१.१ कथावस्तु २३
५.१.२ चरित्र चित्रण २४
५.१.३ संवाद २९
५.१.४ भाषाशैली ३०
५.१.५ द्वन्द्वविधान ३०

५.१.६ वातावरण ३१

५.१.७ रङ्गमञ्चीयता ३१

५.१.८ विचार पक्ष ३२

५.१.९ उद्देश्य ३३

५.२ आदर्श लेखक एकाङ्कीको विश्लेषण ३३

५.२.१ कथावस्तु ३३

५.२.२ चरित्र चित्रण ३६

५.२.३ संवाद ३८

५.२.४ भाषाशैली ३८

५.२.५ द्वन्द्वविधान ३८

५.२.६ वातावरण ३९

५.२.७ रङ्गमञ्चीयता ३९

५.२.८ विचार पक्ष ३९

५.२.९ उद्देश्य ४०

५.३ अआइई एकाङ्कीको विश्लेषण ४१

५.३.१ कथावस्तु ४१

५.३.२ चरित्र चित्रण ४२

५.३.३ संवाद ४५

५.३.४ भाषाशैली ४५

५.३.५ द्वन्द्वविधान ४६

५.३.६ वातावरण ४६

५.३.७ रङ्गमञ्चीयता ४७

५.३.८ विचार पक्ष ४७

५.३.९ उद्देश्य ४७

५.४ जोडी बेजोडी एकाङ्कीको विश्लेषण ४८

५.४.१ कथावस्तु ४८

५.४.२ चरित्र चित्रण ४९

५.४.३ संवाद ५०

५.४.४ भाषाशैली ५०
५.४.५ वातावरण ५१
५.४.६ द्वन्द्वविधान ५१
५.४.७ रङ्गमञ्चीयता ५१
५.४.८ विचार पक्ष ५२
५.४.९ उद्देश्य ५२
५.५ नयाँ सन्देश एकाङ्कीको विश्लेषण ५३
५.५.१ कथावस्तु ५३
५.५.२ चरित्र चित्रण ५४
५.५.३ संवाद ५५
५.५.४ भाषाशैली ५६
५.५.५ द्वन्द्वविधान ५६
५.५.६ वातावरण ५७
५.५.७ रङ्गमञ्चीयता ५७
५.५.८ विचार पक्ष ५७
५.५.९ उद्देश्य ५८
५.६ मान्छे र माछाहरू एकाङ्कीको विश्लेषण ५९
५.६.१ कथावस्तु ५९
५.६.२ चरित्र चित्रण ६०
५.६.३ संवाद ६१
५.६.४ भाषाशैली ६२
५.६.५ द्वन्द्वविधान ६२
५.६.६ वातावरण ६२
५.६.७ रङ्गमञ्चीयता ६२
५.६.८ विचार पक्ष ६३
५.६.९ उद्देश्य ६३
५.७ जयगान एकाङ्कीको विश्लेषण ६४
५.७.१ कथावस्तु ६४

५.७.२ चरित्र चित्रण	६५
५.७.३ संवाद	६८
५.७.४ भाषाशैली	६९
५.७.५ द्वन्द्वविधान	६९
५.७.६ वातावरण	६९
५.७.७ रङ्गमञ्चीयता	७०
५.७.८ विचार पक्ष	७०
५.७.९ उद्देश्य	७१
५.८ अणिमा एकाङ्कीको विश्लेषण	**७१**
५.८.१ कथावस्तु	७१
५.८.२ चरित्र चित्रण	७३
५.८.३ संवाद	७५
५.८.४ भाषाशैली	७५
५.८.५ द्वन्द्वविधान	७५
५.८.६ वातावरण	७६
५.८.७ रङ्गमञ्चीयता	७६
५.८.८ विचार पक्ष	७६
५.८.९ उद्देश्य	७७
५.९ आज शहर हासेको छ एकाङ्कीको विश्लेषण	**७८**
५.९.१ कथावस्तु	७८
५.९.२ चरित्र चित्रण	७८
५.९.३ संवाद	७९
५.९.४ भाषाशैली	८०
५.९.५ द्वन्द्वविधान	८०
५.९.६ वातावरण	८०
५.९.७ रङ्गमञ्चीयता	८०
५.९.८ विचार पक्ष	८०
५.९.९ उद्देश्य	८१

५.१० लालमायाको लालरङ्ग एकाङ्कीको विश्लेषण **८१**
५.१०.१ कथावस्तु ८१
५.१०.२ चरित्र चित्रण ८२
५.१०.३ संवाद ८२
५.१०.४ भाषाशैली ८२
५.१०.५ द्वन्द्वविधान ८३
५.१०.६ वातावरण ८३
५.१०.७ रङ्गमञ्चीयता ८३
५.१०.८ विचार पक्ष ८४
५.१०.९ उद्देश्य ८४
५.११ निष्कर्ष ८४

परिच्छेद : छ

उपसंहार तथा निष्कर्ष

६.१ सारांश ८६
६.२ निष्कर्ष ८७
६.३ सम्भावित शोधका शीर्षक ८८
सन्दर्भ सूची ८९